

Paikallinen sopiminen vapautui myös järjestäytymättömille

Vuosikymmenien ajan kestänyt järjestäytymättömien yritysten syrjintä Suomessa päättyi tai ainakin väheni dramaattisesti, kun paikallisen sopimisen mahdollisuudet laajenivat 1.1.2025 voimaan tulleilla lainsäädäntömuutoksilla. Paikallista sopimista koskevia muutoksia tehtiin muun muassa työsopimus-, työehtosopimus-, työaika- ja vuosilomalakiin. Näiden uudistusten myötä myös työnantajaliittoon kuulumattomat järjestäytymättömät leipomo- ja konditoria-alan yritykset voivat jatkossa tehdä laillisia paikallisia sopimuksia. Tähän saakka näiden yritysten tekemät paikalliset sopimukset ovat olleet lähtökohtaisesti aina laittomia. Edellytyksenä jatkossa kuitenkin on, että paikallinen sopiminen perustuu työehtosopimuksen määräykseen ja tapahtuu työehtosopimuksen sallimissa rajoissa.

Positiivista myös on, että lakiin ei tullut ay-liikkeen haluamaa niin sanottua luottamusmiespakkoa, vaan paikallinen sopiminen on mahdollista tehdä myös henkilöstön valitseman luottamusvaltuutetun kanssa. Mutta jos yritykseen on kuitenkin valittu luottamusmies, hänellä on tietynlainen etusija-asema neuvotteluihin lähdeäessä. Tilan puutteen vuoksi en kuitenkaan käy tätä asiaa tarkemmin tässä lävitse.

Tehdyistä lainsäädäntöuudistuksista on syytä antaa kiitosta Suomen tämänhetkiselälle hallitukselle. Näillä muutoksilla Suomi otti isoja askeleita todellisen oikeusvaltion suuntaan. Suomessa näyttää olevan vuosikymmeniin ensimmäinen hallitus, joka ei ole täysin nöyryntynyt ay-liikkeen uhkailun ja lakkoilun edessä, kuten edelliset hallitukset ovat toinen toisensa perään säännöllisesti tehneet.

Paikalliseen sopimiseen liittyvistä lainmuutoksista on hyötyä vain silloin, kun työehtosopimuksessa on siihen mahdollistavia määräyksiä.

Nyt tehdyissä uudistuksissa näkyy kuitenkin ay-liikkeen mahtiasema Suomessa. Tästä esimerkkinä on se, että paikallinen sopiminen on järjestäytymättömässä yrityksessä byrokraattisempaa kuin mitä se on järjestäytyneessä yrityskentässä. Vaikka paikallinen sopiminen siis vapautuu myös järjestäytymättömille yrityksille, niiden byrokraattia kuitenkin samalla lisätään. Uudet työsopimuslakiin tulleet säännökset edellyttävät, että yleissitovan työehtosopimuksen nojalla henkilöstön edustajan kanssa tehty

paikallinen sopimus on tehtävä aina kirjallisesti. Lisäksi järjestäytymättömän työnantaja on velvollinen toimittamaan paikallisen sopimuksen yhden kuukauden kuluessa tiedoksi työsuojeluviranomaiselle. Tätä velvollisuutta tehostetaan maksimissaan 15 000 euron suuruisella seuraamusmaksulla.

Voi vain kysyä, mihin tarvitaan tuollaista lisäbyrokraattia? Halusiko hallitus kuitenkin mielistellä ay-liikettä, vai kuvaako se yhteiskunnan yleistä epäluuloa järjestäytymättömiä yrityksiksi kohtaan vai mistä ihmeestä on kysymys? On selvää, että paikallisen sopimuksen lähettämisen sähköisiä järjestelmiä pitkin työsuojeluviranomaiselle ei tule varmaankaan olemaan kovin vaikeaa. Kysymys on enemmänkin periaatteellisesta asiasta, erityisesti koskien tuollaista seuraamusmaksulla uhkailua.

Lakeihin tehtyjen siirtymäsäännösten vuoksi paikallinen sopiminen on järjestäytymättömässä yrityksessä kuitenkin mahdollista elintarvikealalla vasta sen jälkeen, kun ETL ja SEL ovat solmineet uudet työehtosopimukset. Nykyinen työehtosopimuskausi päättyy 31.1.2025.

Olennaista on huomioida, että paikalliseen sopimiseen liittyvistä lainmuutoksista on hyötyä vain silloin, kun työehtosopimuksessa on siihen mahdollistavia määräyksiä. Yleisesti tunnettu tosiasia on, että tällaisia määräyksiä leipomoiden työntekijöitä koskevassa työehtosopimuksessa ei juuri ole. On erittäin mielenkiintoista nähdä, mitä tämänkertaisella neuvottelukierroksella tältä osin tapahtuu ja mikä tulee olemaan SEL:n suhtautuminen paikallisen sopimiseen. Pystyykö SEL hyväksymään, että paikallista sopimista koskevia säännöksiä tulee myös tuohon Suomen/Euroopan/maailman jäykimpään työehtosopimukseen. Vai yrittääkö SEL pitää edelleen kynsin hampain kiinni siitä, että paikallinen sopiminen ei jatkossakaan ole käytännössä mahdollista leipomotalalla?

Edellisessä tämän lehden pääkirjoituksessa (8/2024) totesin, että ay-liike on yritystoiminnan keskittymisen todellinen veturi, kun se kaikella toiminnallaan tosiasiaa suosii ja edistää suur-yritysten asemaa. Jos tes-kierroksen lopputulos on se, että palkat nousevat kahdessa vuodessa ay-liikkeen tavoittelemat 10 % ja työehtosopimus pysyy yhtä jäykkänä kuin aikaisemmin, leipomotoiminta tulee keskittymään yhä kovenevassa tahdissa yhä harvempien yritysten käsiin. Monia perinteisiä, alueellisesti ja paikallisesti tärkeitä leipomoyrityksiä tulee putoamaan markkinoilta. Jos tuo ei ole ay-liikkeen suoranainen tavoite, se on kuitenkin seuraus heidän valitsemastaan toimintalinjasta.

Mika Väyrynen